

ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM
TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

FÁBIÁN MÁTÉ

BORBÉLY-MACZKY EMIL

(1887-1945)

POLITIKAI ÉLETRAJZ

TÉMAVEZETŐ:

DR. RAINER M. JÁNOS, AZ MTA DOKTORA, EGYETEMI TANÁR (EKE)

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG:

DR. ROMSICS IGNÁC, AZ MTA TAGJA, EGYETEMI TANÁR (EKE) – ELNÖK

DR. PÜSKI LEVENTE, AZ MTA DOKTORA, EGYETEMI TANÁR (DE) –
BÍRÁLÓ

DR. VALUCH TIBOR, AZ MTA DOKTORA, EGYETEMI TANÁR (EKE) –
BÍRÁLÓ

DR. PAP JÓZSEF, FŐISKOLAI TANÁR (EKE) – KÜLSŐ TAG

DR. SIPOS JÓZSEF, NY. EGYETEMI DOCENS (SZTE) – KÜLSŐ TAG

DR. BARTÓK BÉLA, EGYETEMI DOCENS (EKE) – TITKÁR

EGER, 2019.

I. A disszertáció témája

Vitéz lévai Borbély-Maczkó Emil a két világháború közötti magyar politikai élet egyik jellegzetes, mégis kevésbé ismert alakja. Pályafutásában megtalálhatóak a korszak különféle ismertetőjegyei és sajátosságai. Jelen disszertációban arra törekedtem, hogy bemutassam a sikeres katona, az országosan ismert és elismert politikus, valamint a legnagyobb vármegye tisztikara és lakossága által megbecsült főispán portréját.

A téma fontosságát és újdonságát az adja, hogy a történetírás – kiemelten a helytörténeti munkák – az 1945-ben bekövetkezett halála után szinte egyáltalán nem foglalkoztak Borbély-Maczkó Emil életútjával és tevékenységével. Bár ebben nyilvánvalóan a tudatosság is szerepet játszott, mégis súlyos hiányosságként lehet említeni a történeti feldolgozás elmaradását. Ebből fakadóan az a néhány munka, amelyben említést tesznek róla, rendkívül adatszegény, rövid terjedelmű és több pontatlanságot is tartalmaz. Az elmúlt évtizedekben egyetlen komolyabb életrajzi áttekintés készült Borbély-Maczkó Emilről, a miskolci és borsodi helytörténész Dobrossy István munkája nyomán. A *Miskolc írásban és képekben* című tudományos ismeretterjesztő várostörténeti sorozat negyedik kötetében (*Miskolc, 1997.*) a szerző vármegyei és miskolci főispánokról közölt egy-egy rövid életrajzi szemelvényt. Nem maradhatott ki a sorból Borbély-Maczkó sem, vázlatos biográfiája azonban messze nem tükrözi azt a sokrétű és sokoldalú pályafutást, amelyet a főszereplő befutott. A következő években született történeti szakmunkák némelyike ugyan említést tett az egykori főispánról, de a disszertáció hivatkozásaiban közölt szócikkek szinte minden esetben a fenti rövid életrajz kivonatát jelentették.

A hajdani főispán kapcsán szinte kizárólag az 1945-ös meggyilkolása maradt fent a lokális köztudatban, ám fogva tartása, állítólagos szökése és kivégzése mai napig nem tisztázott. Ennek oka egyfelől a szakirodalom általi feldolgozottság hiánya, másfelől pedig a korabeli vezetés egyértelmű és alternatívát nem engedélyező álláspontja, miszerint nyilas és németbarát bűntársai szöktették meg, és gyilkolták meg. Az ügyet ekkor nem vizsgálták ki, és a körülményeket később sem tisztázták, így a haláleset kapcsán számos legenda született, amelyek mai napig is élénken élnek a város idősebb lakóinak tudatában. Előrebocsátom, a dolgozat végén én sem tudom minden kétséget kizáróan bizonyítani, hogy a nyilasok gyilkolták meg az egykori főispánt, vagy a rendőrség és egyéb fegyveres karhatalmi alakulatok álltak bosszút.

Felmerülhet a kérdés, érdemes-e egyáltalán Borbély-Maczký Emil karrierjével és munkásságával a fent említett áttekintésnél részletesebben foglalkozni. Erre egyértelmű igennel lehet válaszolni, melyet – reményeim szerint – a disszertáció megfelelően alátámaszt.

Értekezésemet az alábbi sorsfordító kérdések és témakörök köré építettem: 1. a Heves vármegye közéletéhez több személyes kapcsolattal kötődő Maczký-család legfiatalabb fiúgyermeke miért hagyta el kamaszkorában az ismert közeget és választotta az ismeretlen katonai pályát és Erdélyt; 2. milyen szocializációs közeget jelentett a századforduló utáni magyar királyi honvédség; 3. hogyan alapozta meg katonai hírnevét Borbély-Maczký Emil az első világháború során; 4. milyen személyes és egyéb okok vezettek oda, hogy egy elismert, többszörösen kitüntetett, sikeres karrierre hivatott katona harminc évesen a nyugdíjaztatás mellett döntött; 5. milyen egyéni motivációknak köszönhető Borbély-Maczký Emil érdeklődése az országos politika és közélet iránt, mikor ez a terület korábban egyáltalán nem érdekelt, sőt egyenesen taszította; 6. hogyan került Borsod, Gömör- és Kishont vármegyék élére; 7. miért tekinthető főispáni beiktatása országos jelentőségű politikai eseménynek; 8. milyen erkölcsi meggyőződés vezetett oda, hogy alig egy év után lemondjon arról a pozícióról, amit saját maga is a legtesthezálóbbnak tartott; 9. hogyan vált Gömbös Gyula egyik bizalmasává és barátjává, valamint a fajvédő szervezkedés egyik vezetőegyéniiségévé; 10. menekülési utat vagy a kiteljesedés lehetőségét jelentette másodszori főispáni kinevezése; 11. hogyan vált szűk másfél évtized alatt Borsod vármegye legismertebb és megkerülhetetlen vezetőjévé; 12. a második világháború alatti döntései mennyiben befolyásolták karrierjét és életének utolsó hónapjait.

II. A historiográfiai kontextus

Borbély-Maczký Emil karrierje és munkássága csak a legtágabb történeti kontextus ismeretében vizsgálható és értelmezhető. Mivel életpályája rendkívül szerteágazó területekre terjedt ki, így életrajza széles forrásbázisra és szakirodalmi háttérre épült.

Sem a Maczký család, sem Borbély-Maczký Emil nem hagyott önálló levéltárat vagy gyűjteményt az utókorra. Ez azonban nem jelenti azt, hogy primer források ne állnának rendelkezésre. Sőt, kifejezetten gazdag iratanyagot lehet összegyűjteni az egykori főispánhoz kapcsolódón. Elsőként kell említeni a Magyar Nemzeti Levéltár

Országos Levéltárának, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárának és Heves Megyei Levéltárának állományát, melyek a családi háttérre és a főispáni tevékenységre vonatkozó forrásokat őrzik. Utóbbi esetében rendkívül szerteágazó és erősen hiányos az iratanyag. Bár a levéltári rendszerben külön állagot alkotnak a főispáni iratok (MNL BAZML IV. 801., 802., 1901.), ezekből önmagában nem lehet megismerni a vármegyei vezető munkásságát és tevékenységét. Az iratanyag legnagyobb részét a hivatalos levelezés teszi ki, melyek leginkább a szabadságolásra, a minisztériumokkal való kapcsolattartásra (feladatkiosztás és -végrehajtás) és a személyes jellegű eseményekre (meghívó beiktatásra, eskütétel, lemondás felajánlása) vonatkoznak. A hivatal működésére és a közigazgatás egészének irányítására az előbbieken túl kiegészítő (gyakran hiánypótló) információkat lehet találni a belügyminiszteri, alispáni, főszolgabírói és községi iratokban, a törvényhatósági bizottság üléseinek jegyzőkönyveiben, a helytörténeti aprónyomtatványok gyűjteményében, valamint az igazolási eljárások anyagaiban. Szintén a munkásságához kapcsolódó iratokat őriz a miskolci Herman Ottó Múzeum Történeti Gyűjteménye.

A katonaevekről és az első világháborús szerepvállalásról a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltárában található tiszti személyi adatlapjából, valamint a magyar királyi 5. és 9. honvéd-huszárezredek iratanyagából lehet tájékozódni. Jelentős forrásértékkel bír az ifjú főhadnagy harctéri naplójának másodpéldánya, melyet az 1914. augusztus 10-i bevagonírozástól kezdve, kisebb-nagyobb megszakításokkal, november 6-ig vezetett. Ebből rekonstruálható az ezred útvonala, a fronton átélt nehézségek és saját személyes történetének egy rövid metszete. Sajnos úgy tűnik nem volt módja a teljes frontszolgálat alatt naplóját vezetni, így csupán az első néhány hónap eseményei és gondolatai ismerhetők meg.

1940-ben a vármegye emlékkönyvet (*Vitéz Borbély-Maczkó Emil húszesztendeje a magyar közéletben. Miskolc, 1940.*) állított össze és adott ki annak apropóján, hogy éppen húsz esztendőt töltött el Borbély-Maczkó Emil a magyar közéletben. A kötet szerkesztői arra vállalkoztak, hogy a teljes életpályát áttekinthessék, így katonatársaktól, közeli munkatársaktól és barátoktól olvashatunk egy-egy visszaemlékezést az életpálya valamely szegmensére vonatkozóan. A szerzők között találjuk mások mellett Uzdóczy-Zadravec Istvánt, Antal Istvánt, Endre Lászlót, Imrédy Bélát és Szeder Jánost is. Az

emlékkönyv hangvétele és témaválasztása rendkívül szubjektív, de érdekes adalékokat és leírásokat tartalmaz a karrier egyes állomásairól.

Életének utolsó hónapjaihoz, emlékezetéhez és az egyes rokonok későbbi sorsához kapcsolódó iratokat őriz az előbbieken túl az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára is. Ebben a gyűjteményben maradt meg írásos nyoma annak, hogy Borbély-Maczkó Emilt háborús bűnösként tartották számon, valamint az itt található jelentésekből és jegyzőkönyvekből lehet rekonstruálni keresztfiának és unokaöcsének, Maczkó Lászlónak és ifj. Maczkó Bélának a sorsát.

Külön forráscsoportot alkotnak a korabeli újságcikkek, melyek szinte a teljes életpálya vonatkozásában közöltek tudósításokat és véleményeket. Nélkülözhetetlen információkat tartalmaztak az országos (különösen a *8 Órai Újság, Az Est, Budapesti Hírlap, Népszava, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Szózat*), valamint a helyi napi- és hetilapok (különösen az *Eger, Egri Népszavak, Felsőmagyarországi Reggeli Hírlap, Magyar Élet, Magyar Jövő, Miskolc, Reggeli Hírlap*). Külön ki kell emelni a Magyar Távirati Iroda különféle hírcsoportjaiban (*Bizalmas értesítések, Házi tájékoztató, Heti kiadás, Ki nem adott közlemények, Kül- és belpolitikai kiadás, Lapszemle, Magyar Országos Tudósító, Napi tudósítások*) található közleményeket és tájékoztatókat.

Szintén értékes forrásbázist jelentettek a népszámlálási adattárak, a gazdacímtárak, Magyarország Tiszti Cím- és Névtárai, a Belügyi és Rendeleti (1924-től Honvédségi) Közlönyök, a nemzetgyűlési és országgyűlési almanachok és naplók, valamint az Országos Széchényi Könyvtár gyászjelentésgyűjteménye.

Külön szólni kell Kerkayné Maczkó Emese és Kő Pál (Pataky/Maczkó Levente) segítőkészségéről és felbecsülhetetlen értékű családi gyűjteményéről. A két unokatestvérnek személyes emlékei ugyan nem nagyon vannak apjuk nagybátyjáról, mégis rajtuk keresztül tovább élt a családi emlékezet és hagyomány. Előbbivel elektronikusan (több évtizede az amerikai New Jersey államban él), míg utóbbival postai úton közel száz levelet váltottunk, melyben újabb és újabb adalékokat és forrásokat küldtek el nekem magángyűjteményükből. Levelezésünk során lehetőség volt arra is, hogy bizonyos homályos kérdéseket tisztázzunk, vagy adott esetben együtt gondolkodjunk. Mindketten, egymástól függetlenül, már jóval a megkeresésem előtt igyekeztek maradandóvá tenni családjuk emlékét. Kő Pál saját gyűjteményének nagy részét átadta a Hevesi Helytörténeti Gyűjteménynek, melyből kezdeményezésére

Gyimesiné Gömöri Ilona 2011-ben családtörténeti kiállítást szervezett. Kerkeyné Maczky Emese az elmúlt évtizedekben szorgalmasan gyűjtötte az összes családi vonatkozású iratot, levelet, képet és információt, melyeket *Családi krónikák* munkacímmel összegzett. Emellett anyjának, Kolossváry Erzsébetnek a visszaemlékezéseit és naplóját is rendszerezte, amely kéziratot az interneten is közzétett. Ezek leginkább a család még élő tagjainak szóló történeteket tartalmazzák, de nélkülözhetetlen forrást jelentett Borbély-Maczky életével és rokonságával kapcsolatban. Egyébként is köszönet illeti őket, hiszen az első kapcsolatfelvételtől egészen jelen disszertáció benyújtásáig segítették munkámat. Ez a történet, az ő történetük is.

Borbély-Maczky Emil életpályájának tágabb kontextusba helyezését segítették az elmúlt évtizedekben megjelent történeti szakmunkák. A Maczky család eredetével és történetével foglalkozó munkák közül ki kell emelni Nagy Iván (*Magyarország családi. Czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal. 1-12. kötet és Pótlék kötet. Budapest, 1857-1868.*), Orosz Ernő (*Heves-és a volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családjai. Eger, 1906*), és Kempelen Béla (*Magyar nemes családok Budapest, 1911-1932.*) genealógiáját, valamint Gerő József (*A M. Kir. Belügyminiszter által igazolt nemesek, 1867-1937. Budapest, 1938.*) adatgyűjtését. A családtagok közéleti szerepvállalását a *Heves megye történeti archontológiájából (Eger, 2011.)* lehet részlegesen megismerni. A Bán Péter szerkesztette vaskos kötetben a vonatkozó egységeket Nemes Lajos (*Tisztviselői adattár, 1824-1849.*), Pap József (*Egri császári-királyi megyehatóság tisztikara, 1849-1860.; Heves és Külső-Szolnok vármegye tisztikara, 1861-1867.; Heves és Külső-Szolnok vármegye tisztikara, 1867-1918.; Heves (és Külső-Szolnok) vármegye tisztikara, 1872-1918.*) és Kozma György (*Heves megye tisztikara, 1919-1950.*) állították össze. Szintén ebben a kötetben olvasható egy-egy rövid életrajzi szócikk id. Maczky Emilről és legidősebb fiáról, Györgyről. A családtörténetével kapcsolatban 2017-ben jelent meg egy átfogó jellegű és összegző igényű tanulmányom (*A Maczky család Heves vármegye szolgálatában. Eger, 2017.*) a Rainer M. János hatvanadik születésnapjára készített ünnepi kötetben.

Borbély-Maczky Emil fiatalkorát és katonai pályafutását nem lehet értelmezni az első világháborúval és a magyar királyi honvédséggel foglalkozó szakmunkák ismerete nélkül. Az ország háborús szerepvállalását, az előzményeket és a belpolitikai eseményeket általánosságban tárgyalja többek között Galántai József (*Az I. világháború.*

Budapest, 2000.), Hajdú Tibor és Pollmann Ferenc közös monográfiája (*A régi Magyarország utolsó háborúja, 1914-1918. Budapest, 2014.*), valamint Bihari Péter több tudományos ismeretterjesztő (több szerzővel együtt – *Magyarország az I. világháborúban. Budapest, 2010.*) és szakmai munkája (*Lövészárkok a hátszágban. Budapest, 2008. és 1914. A nagy háború száz éve. Budapest, 2014.*). Szintén nélkülözhetetlenek azon írások és visszaemlékezések, melyek Borbély-Maczkó Emil alakulatairól szólnak. Általánosságban a lovas fegyvernem történetét Balla Tibor foglalta össze részletesen (*A magyar királyi honvéd lovasság, 1868-1914. Budapest, 2000.*), a tisztikar és honvédség társadalmi összetételét vizsgálta mások mellett Hajdu Tibor (*A magyar katonatiszt, 1848-1945. Budapest, 1989. és Tisztikar és középosztály, 1850-1914. Budapest, 1999.*) és Szakály Sándor (*Honvédség és tisztikar, 1919-1947. Budapest, 2002.*). Az 5. honvéd-huszárezred történetét Görgey Miklós (*A volt. m. kir. kassai 5. honvéd-huszárezred története 1868-tól 1918-ig. Budapest, 1935.*), a 9. marosvásárhelyi huszárezredét pedig Koszta István (*Huszártörténet. Csíkszereda, 2008.*) dolgozta fel. A visszaemlékezések közül kettőt szeretnék kiemelni, Ehrlich Géza naplóját (*HIM HL II. C. 675. 11.*) és Hegedüs Pál feljegyzéseit (*HIM HL TGY 869.*), amelyek egészében nem kerültek kiadásra, így csupán a Hadtörténelmi Levéltárban találhatóak meg. Mivel mindketten egy alakulatban szolgáltak Borbély-Maczkóval, így bejegyzéseikből kiegészítő információkat lehet gyűjteni.

A politikai szerepvállalás kapcsán rendkívül bőséges a felhasználható irodalom. A két világháború közötti magyar politikai rendszert több tanulmányában, könyvében elemezte Romsics Ignác (többek között: *Ellenforradalom és konszolidáció. A Horthy-rendszer első tíz éve. Budapest, 1982.; A bethleni konszolidáció állam- és kormányzati rendszere. In: Egy letűnt korszakról. Szerk.: Sánta Ilona. Budapest, 1987.; Múltról a mának. Budapest, 2004.; A Horthy-korszak. Budapest, 2017.*), valamint szerkesztett egy tanulmánykötetet a huszadik század első felének magyar jobboldali hagyományáról (*A magyar jobboldali hagyomány. Budapest, 2009.*). A Horthy-korszak képviselőházáról 2002-ben jelent meg Pesti Sándor monográfiája (*Az újkori magyar parlament. Budapest, 2002.*), míg a felsőházról Püski Levente írt az ezredfordulón történeti áttekintést (*A magyar felsőház története, 1927-1945. Budapest, 2000.*). Utóbbi szerző többéves kutatómunkájának eredményeként 2015-ben jelent meg a Magyar országgyűlések története könyvsorozatban a két világháború közötti időszak parlamentjének alapos,

precíz és átfogó ismertetése (*A Horthy-korszak parlamentje. Budapest, 2015.*). Külön ki kell emelni, hogy a két világháború közötti főispáni pozíció és személyi állomány politikai-, társadalomtörténeti feldolgozására egyedül Takács Tibor vállalkozott, egy 2000-ben megjelent tanulmányában. (*A főispáni kar társadalmi összetételének alakulása a két világháború közötti Magyarországon. Századok, 2000/5. 1029-1101.*) A hiánypótló elemzést azonban nem követték újabb és újabb mélyfúrások ezen tisztviselők vonatkozásában.

A választási rendszerről, a választójogról és a választásokról számtalan kiváló tanulmány és könyv jelent meg az utóbbi évtizedekben. Mivel Borbély-Maczkó Emil a korszak összes nemzetgyűlési és országgyűlési választása kapcsán érdekelt volt (1920-ban és 1926-ban képviselőjelöltként, a többi esetben főispánként a vármegyei voksolások legfőbb koordinátoraként), így a Földes György és Hubai László által szerkesztett *Parlamenti választások Magyarországon, 1920-2010.* című kötet tanulmányainak ismerete elengedhetetlen volt. Kettejük vállalkozása folyamatosan bővült a legfrissebb voksolások elemzésével, emiatt már harmadik kiadásánál jár. Utóbbi szerzőnek több olyan publikációja is született az elmúlt bő két évtizedben, amelyek ezekkel a témákkal foglalkoztak (*Választók és választói jog Magyarországon (1920-1947). Társadalmi Szemle, 1998/7. 105-117.*; Hubai László: *Parlamenti választások és politikai rendszer a Horthy-korban. In: Mérlegen a XX. századi magyar történelem – értelmezések és értékelések. Szerk.: Püski Levente – Valuch Tibor. Debrecen, 2002. 89-106.*). Külön ki kell emelni a háromkötetes *Magyarország XX. századi választási atlaszát (1920-2000. Budapest, 2001.)*, amelyek országosan, választókerületekre és nagyobb településekre lebontva tartalmazzák a rövid huszadik század választási eredményeit.

Hasonlóan széles választék áll a kutatók rendelkezésére a korszak pártjainak, ideológiáinak és irányzatainak vizsgálatakor. Vida István főszerkesztésében 2011-ben jelent meg az 1846 és 2010 között parlamentbe jutott pártok rövid ismertetéseit tartalmazó lexikon (*Magyarországi pártok politikai lexikona, 1846-2010. Budapest, 2011.*). Alapvető forrást jelentenek a korabeli pártok programjai, melyek a Magyarországi pártprogramok sorozat második kötetében jelentek meg (*Magyarországi pártprogramok, 1919-1944. Szerk.: Gergely Jenő – Glatz Ferenc – Pölöskei Ferenc*). Borbély-Maczkó politikai pályafutása kapcsán ebből a szerteágazó irodalomból egyfelől külön ki kell emelni az Egységes Párt megszületésének és működésének kezdeti

időszakával foglalkozó tanulmányokat (Barta Róbert: *Az Egységes Párt parlamenti képviselőinek társadalmi összetétele az 1920-as években*. In: *Hatalom és társadalom a 20. századi magyar történelemben*. Szerk.: Valuch Tibor. Budapest, 1995. 404-418.; Sipos József: *Az Egységes Párt megalakításának történeti problémáiról*. *Múltunk*, 2002/1. 243-256.; Barta Róbert: *Az Egységes Párt létrejötte*. In: *Emlékkönyv Gunst Péter 70. születésnapjára*. Szerk.: ifj. Barta János – Pallai László. Debrecen, 2004. 321-335.), másfelől a karrier nagyobb részét befolyásoló fajvédő mozgalmat. Ez utóbbinak magyarországi jelenlétéről és jelentéséről Gyurgyák János írt eszméletörténeti áttekintését (*Magyar Fajvédők*. Budapest, 2012.), valamint tágabb kontextusban elemezte a magyar nemzeteszme és nacionalizmus történetéről közreadott részletes áttekintésében (*Ezzé lett magyar hazátok. A magyar nemzeteszme és nacionalizmus története*. Budapest, 2007.). A fajvédő mozgalom politikai tevékenységével Paksa Rudolf foglalkozott a legtermékenyebben, hiszen a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártról tudományos (*A Magyar Nemzeti Függetlenségi Párt megalakulása és a fajvédők programja*. *Sic Itur ad Astra*, 2005/3-4. 59-88.) és ismeretterjesztő (*Jobboldali radikalizmus a Horthy-korszak első éveiben*. *Rubicon*, 2010/4-5. 17-124.) tanulmányt is közreadott. Ezzel párhuzamosan előbb rövidebb formában összefoglalta a harmincas és negyvenes évek szélsőjobboldali mozgalmainak történetét (*Szélsőjobboldali mozgalmak az 1930-as és 1940-es években*. In: *A magyar jobboldali hagyomány, 1900-1948*. Szerk.: Romsics Ignác. Budapest, 2009. 275-304.), majd egy teljes kötetben (*A magyar szélsőjobboldal története*. Budapest, 2012.) adott átfogó képet tágabb időmetszetben a szélsőséges jobboldali szerveződésekről.

Szintén a jobboldali radikális szerveződéseket vizsgálták egy 1992-es tudományos tanácskozás előadásai alapján készült tanulmánykötet szerzői (*Jobboldali radikalizmus tegnap és ma. Cikkek, előadások*. Szerk. Feitl István. Budapest, 1993.), valamint szűk két évtizeddel később Vonyó József is (*Jobboldali radikálisok Magyarországon, 1919-1944*. Pécs, 2012.). Ezen politikai irányzat két legjelentősebb társadalmi szervezetéről évtizedekkel korábban született egy-egy átfogó ismertető (*Dósa Rudolfné: A MOVE. Egy jellegzetes magyar fasiszta szervezet, 1918-1944*. Budapest, 1972.; *Zinner Tibor: Az ébredők fénykora, 1919-1923*. Budapest, 1989.), ezek megfelelő kritikai megjegyzésekkel a mai napig is jól használhatóak.

A két világháború közötti korszak politikusaikról számos életrajz született, melyek többsége a főszereplőn túl az adott időszakról átfogó politikatörténeti elemzést vagy különféle politikai csoportok ismertetését is magában foglalták. A teljes igénye nélkül ki kell emelni Hajdu Tibor *Károly Mihályról* (Budapest, 1978.), Borsányi György *Kun Béláról* (Budapest, 1979.), Romsics Ignác *Bethlen Istvánról* (Budapest, 1991.), Ormos Mária *Kozma Miklósról* (I-II. kötet. Budapest, 2000.), Pritz Pál *Bárdossy Lászlóról* (Szeged, 2001.), Gergely Jenő és Vonyó József *Gömbös Gyuláról* (előbbi: Budapest, 2001., utóbbi: Budapest, 2014.), Ablonczy Balázs *Teleki Pálról* (Budapest, 2005.), Paksa Rudolf és Karsai László *Szálasi Ferencről* (előbbi: Budapest, 2013., utóbbi: Budapest, 2016.), Turbucz Dávid *Horthy Miklósról* (Budapest, 2014.), Kerepeszki Róbert *Darányi Kálmánról* (Budapest-Pécs, 2014. és 2018.) írt biográfiáját. Ezek többségét a disszertáció egyik alfejezetében módszertani szempontból is ismertetem.

Borbély-Maczky Emil két részletben (1922-1923, 1930-1944) bő másfél évtizedig vezette az ország egyik legnagyobb közigazgatási egységét, Borsod, Gömör és Kishont vármegyét. Bár tevékenységéről csak elvétve írnak a helytörténeti munkák szerzői, mégis fontos kiindulási alapot jelentenek ezen művek. A vármegyék történetét, gazdasági és társadalmi viszonyait többen is feldolgozták ezek közül kiemelendők Borovszky Samu (*Gömör-Kishont vármegye, Budapest, 1903.; Borsod vármegye. Budapest, 1909.*) leírásai, valamint a Csíkvári Antal szerkesztésében kiadott többszerzős vármegyei szociográfia (*Borsod vármegye. Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék. Budapest, 1939.*). Bár a tematika és az uralkodó történetírói szemlélet alapvetően meghatározta a kiválasztást és közlést, mégis kritikai vizsgálat mellett jól használható Beránné Nemes Éva és Román János ötkötetes forráskiadványa (*Források a borsodi és miskolci munkásmozgalom történetéhez, I-V. kötet. Miskolc, 1975-1984.*). Kiemelendő továbbá Csizmadia Andor monográfiája, melyben a magyar közigazgatás történetét tekintette át a 18. századtól 1950-ig (*A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig. Budapest, 1976.*).

Lakóhelye kapcsán nélkülözhetetlen adalékok ismerhetők meg az Ózdról (főként annak környékéről) szóló helytörténeti munkákból. Ki kell emelni Nagy Károly (*Ózd város és környéke. Ózd, 1999.*), Dobosy László (*Ózd és térsége. Budapest, 2003.; Ózdi kistérség. Ózd, 2007.*) és Dobi Sándor (*Ózd 700 éves. Ózd, 1972.*) tudományos és ismeretterjesztő műveit. A helyi gyár és társadalom kapcsolatához a Berend T. Iván

szerkesztette *Az Ózdi Kohászati Üzemek története (Ózd, 1980.)*, és a Nagy Péter által írt *A Rima vonzásában (Budapest, 2016.)* című monográfiák tartalmaznak releváns információkat.

A vármegye központja és a főispáni lakás Miskolcon volt, így Borbély-Maczky Emil és felesége aktív résztvevőjévé vált a város köz- és társadalmi életének. A település története kapcsán elsőként kell említeni Dobrossy Istvánt, aki évtizedeken keresztül volt a helytörténészek meghatározó alakja, és számos monográfia, valamint szaktanulmány fűződik nevéhez a város és a vármegye vonatkozásában. Dobrossy koordinálásával készült el a Miskolc történetét kezdetektől 1949-ig komplex módon feldolgozó sorozat, melynek utolsó két kötetében (*Miskolc története, V. 1-2. kötet. 1918-1949-ig. Miskolc, 2007.*) – Stipta Istvánnal együtt – szerkesztőként is közreműködött. Szintén kiemelkedő vállalkozásnak számított a város történetének ismeretterjesztő formában való közreadása. A *Miskolc írásban és képekben* című sorozat kötetei (*Miskolc, 1994-2003.*) nem klasszikus szakkönyvek, azonban ezen szövegek ismerete is segíti a helytörténettel foglalkozó kutatókat. Dobrossy István jelentős munkásságán kívül meg kell említeni a 19-20. századi helyi viszonyokkal foglalkozó történészek közül - a teljesség igénye nélkül – Beránné Nemes Évát, Csíki Tamást, Fazekas Csabát, Kapusi Krisztiánt, Kis Józsefet, Lehoczky Alfrédot, Marjalaki Kiss Lajost, Rémiás Tibort, Somorjai Lehelt, Stipta Istvánt, Thurzó Nagy Lászlót és Tóth Pált. A város és vármegye történetének tudományos igényű feldolgozását, valamint a kutatások közzétételét teszik lehetővé a Herman Ottó Múzeum és a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárának évkönyvei és egyéb kiadványai.

A főispáni tevékenység sokrétűsége miatt számtalan egyéb terület és tudományág szakirodalmát is fel kellett használni. A barlanglakások leírásához és az ott lakók életkörülményeihez Bakó Ferenc (*Bükki barlanglakások. Miskolc, 1977.; Népi kőépítkezés a Kárpát-medencében. Agria, XXI. évf., 1985. 225-251.*), Mednyánszky Miklós (*Magyarországi barlanglakások. Budapest, 2009.*), Mezey Margit (*Barlanglakók. Zöldkereszt, 1934/1-2.*) és Szabó Zoltán (*Cifra nyomorúság. Budapest, 1938.*) munkáit lehet elsősorban megemlíteni; a dél-borsodi ármentesítési munkálatok tágabb kontextusba helyezését Ihring Dénes (*A magyar vízszabályozás története. Budapest, 1973.*) és Somogyi Sándor (*A XIX. századi folyószabályozások és ármentesítések földrajzi és ökológiai hatásai Magyarországon. Budapest, 2000.*) vonatkozó művei segítették, míg

az ONCSA-program vármegyei és országos tevékenységéhez Berey Katalin (*Az ONCSA akció munkássága. Szociológiai füzetek 25. Budapest, 1980.*), Hámori Péter (*ONCSA (Országos Nép- és Családvédelmi Alap). Egy szociálpolitikai és építészeti kísérlet Magyarországon 65 év távlatából. Országépítő, 2004/2. 5-12.*), Megyeri Anna (*Az ONCSA (Országos Nép és Családvédelmi Alap) segítő munkája Nagykanizsán 1941-1945 között. In: Zalai Múzeum 7. Szerk.: Kunics Zsuzsa. Zalaegerszeg, 1997. 177-182.*) és Tárkányi Ákos (*Európai családpolitikák: a magyar családpolitika története. Demográfia, 1998/2-3. 233-268.*) munkáit lehet kiemelni.

A második világháború nemcsak az ország történetében hozott radikális változást, hanem Borbély-Maczkó Emil életében is. Immáron nem csak vármegyéjének mindennapi ügyeit kellett intéznie, hanem egy jóval nagyobb régióknak, a VII. hadtestparancsnokságnak (a borsodi, hevesi és nógrádi területeknek) lett országmozgósítási és közellátásért felelős kormánybiztosa. A háború magyar vonatkozásainak különböző aspektusait, valamint a magyar honvédség katonai szerepvállalását vizsgálta Dombrády Lóránd és Tóth Sándor (*A Magyar Királyi Honvédség, 1919-1945. Budapest, 1987.*), Gosztonyi Péter (*Magyarország a II. világháborúban, 1-3. kötet. München, 1984.; A magyar honvédség a második világháborúban. Budapest, 1992.*), Romsics Ignác (*Magyarország a második világháborúban. Budapest, 2011.*) és Ungváry Krisztián (*Budapest ostroma. Budapest, 1998.; A második világháború. Budapest, 2005.; Magyarország a második világháborúban. Budapest, 2010.*). A lengyel menekültek kérdését általánosságban Kapronczay Károly vizsgálta (*Lengyel menekültek Magyarországon. Budapest, 2009.*), míg helyi vonatkozásairól Gebei Sándor (*Lengyel katonai menekültek Egerben, 1939-1944. In: Archivum – A Heves Megyei Levéltár közleményei, 19. Szerk.: Csiffáry Gergely. Eger, 2010. 215-227.*) és Lagzi István (*Adatok az egri lengyel katonai tiszti tábor történetéhez, 1939-1945. In: Az Egri Múzeum Évkönyve. XV. Szerk. Bakó Ferenc. Eger, 1977. 293-333.; Adatok a lengyel katonai és polgári menekültek Borsod-Abaúj-Zemplén megyébe érkezésének történetéhez. In: Borsod Levéltári Évkönyv, I. Szerk.: Román János. Miskolc, 1977. 173-197.*) írtak egy-egy tanulmányt, Szabó Jolán pedig összeállított egy forráskiadványt (*Lengyel menekültek - Uchodzcy polscy. Válogatás a Heves Megyei Levéltár dokumentumaiból. 1939-1944. Eger, 2000.*).

A két világháború közötti magyarországi antiszemitizmusról és a háború alatti zsidóüldözésről az elmúlt három évtizedben jelentős szintézisek láttak napvilágot, melyek közül ki kell emelni Gyurgyák János eszmetörténeti szintézisét (*A zsidókérdés Magyarországon. Budapest, 2001.*), Ungváry Krisztián monográfiáit (*A Horthy-rendszer mérlege. Pécs–Budapest, 2013.*; *A Horthy-rendszer és antiszemitizmusának mérlege. Budapest, 2016.*), valamint a Randolph L. Braham által írt és szerkesztett több kötetes műveket (*The Holocaust in Hungary, I-II. New York, 1981.*; ennek fordítása: *A magyar Holocaust, 1-2. kötet. Budapest–Wilmington, 1988.*; *A népirtás politikája. A Holocaust Magyarországon, 1-2. kötet. Budapest, 1997.*; *A magyarországi Holokauszt földrajzi enciklopédiája. I-III. kötet. Budapest, 2007.*; *Kovács Andrással közösen: The Holocaust in Hungary: Seventy Years Later. Budapest–New York, 2016.*).

A német megszállás és a nyilas uralom történetét, valamint utóbbi politikai irányzatot dolgozta fel a korszak ideológiájának megfelelően többek között Teleki Éva (*Nyilas uralom Magyarországon. 1944. október 16. – 1945. április 4. Budapest, 1974.*), Lackó Miklós (*Nyilasok, nemzetiszocialisták, 1935-1944. Budapest, 1966.*) és Karsai Elek (*„Szálasi naplója”. A nyilasmozgalom a II. világháború idején. Budapest, 1978.*), valamint modern szemlélettel Paksa Rudolf (*Magyar nemzetiszocialisták. Budapest, 2013.*) és Paksy Zoltán (*Nyilas mozgalom Magyarországon, 1932-1939. Budapest, 2013.*).

Borbély-Maczky Emil utolsó hónapjai és halála kapcsán Kis József közölt 2017-ben egy áttekintést (*A Borbély-Maczky-eset – gyilkosság kivizsgálás nélkül. Történelem és muzeológia – Internetes Folyóirat Miskolcon, 2017/1-2. 40-56.*), ezen kívül Fiala Ferenc (Marschalkó Lajossal közösen: *Vádló bitófák. A magyar nemzet igazi sírásói. London, 1958.*; *Egyszerű történet és egyéb históriák. San Francisco, 1986.*), Karsai Elek (*Ítélt a nép. Budapest, 1977.*) és Pelle János (*Az utolsó vérvádak. Az etnikai gyűlölet és a politikai manipuláció kelet-európai történetéből. Budapest, 1996.*) munkáiban lehet különféle magyarázatokat és utalásokat olvasni. Ezeket részletesen ismertetem a vonatkozó alfejezetben.

A fenti áttekintésben szereplő források és történeti munkák jelentik disszertációm szakirodalmi bázisának nagyobb részét. Bár ezek nem mindegyikére hivatkoztam a későbbiekben, a korszak és a karriert körülvevő világ megértéséhez nélkülözhetetlenek voltak, így mindenképpen említést érdemeltek, így egészben. A disszertáció egyes alfejezeteiben tárgyalt problémák kapcsán olyan tanulmányokat és monográfiákat is

felhasználtam, amelyek ebben az áttekintésben nem szerepelnek, mivel az életpálya egy-egy kisebb vagy speciálisabb metszetét segítik kontextualizálni. Ezek tételes felsorolására – a lábjegyzeteken túl – a felhasznált irodalom listájában került sor. A szakmunkákon kívül számtalan olyan tudományos ismeretterjesztő és egyéb tematikájú szöveget lehetne még felsorolni, amelyekből inspirációt nyertem, ezek azonban tematikailag nem feltétlenül illenek bele ebbe szakirodalmi áttekintésbe, így részletezésüktől eltekintek.

III. Borbély-Maczký Emil portréi

Borbély-Maczký Emil portréját három egymással szorosan összefüggő, de jelentős eltéréseket is mutató szerep és életszakasz vizsgálatával lehet felvázolni. Erre tettem kísérletet disszertációmban.

Az első az elhivatott katonáé, aki már elég korán, 15 évesen elköteleződött ezen hivatás mellett. A Heves vármegye közéletéhez több személyes kapcsolattal kötődő Maczký-család legfiatalabb fiúgyermeké kamaszkorában – az apjával szembeni lázadás, a lovak iránti rajongás és a katonaságról kialakult romantikus kép miatt – elhagyta az ismert közeget, és az ismeretlen katonai pályát, valamint a messzi Erdélyt választotta. A döntés helyesnek bizonyult, az első világháború kitöréséig nyolc évet töltött el az 5. és 9. honvéd-huszárezredekben Kassán és Marosvásárhelyen. A fiatal, erőtől duzzadó katona igyekezett kihasználni a rendelkezésére álló időt, hogy mind a szolgálatban, mind a magánéletben sikeres legyen. Előbbi esetében nem kétséges, hogy elérte célját, utóbbi vonatkozásában azonban sikertelen volt. Első házassága alig egy évig tartott, amikor 1911-ben elhunyt várandós felesége, Kerekes Margit. Alig néhány évvel később második jegyessége is véget ért Pálinkás Erzsébettel.

Miközben a civil életben csalódások és tragédiák övezték ezt az időszakot, addig hivatásában maximálisan kiteljesedhetett, így tudatosan építeni kezdte karrierjét. Tiszti személyi lapjából tudható, hogy gyakran kereste felettesei társaságát, rendkívül sokat tanult és képezte magát, egyre jobb katonává akart válni. A kassai és marosvásárhelyi szolgálat során kiváló lovassá és géppuskássá vált, mely képességeket a háborús évek során kamatoztathatta. Személyiségében jelentős változást eredményezett, hogy szinte

még gyerekként elkerült a nyomasztó szülői házból és egy nagyváros pezsgő életébe csöppent. A korábban eleven és semmi iránt nem érdeklődő kamasz megtalálta hivatását, így atyja figyelő (és rosszálló) tekintetétől megszabadulhatott.

Katonai pályáját jelentősen előremozdította az első világháború. 1914. augusztus elején Marosvásárhelyen bevagonírozott, és a következő négy évet a keleti fronton töltötte. Ebben a történelmi pillanatban kibontakozhatott a katona, aki bő egy évtizedig képezte magát, és várta a lehetőséget, hogy kitűnjön társai közül. A háborús évek során úgy tűnik, hogy ténylegesen meg volt a tehetsége ahhoz, hogy sikeres huszártiszt váljon belőle. A stojanowi, a Wirchne melletti, a Mt. Rusului és Jakobeni környéki hősi cselekedetei miatt 1914-1918 között háromszor kapott dicsérő elismerést (a császári és királyi hadsereg főparancsnokságának dicsérő elismerése: 1914; Signum Laudis; 1915, 1917), továbbá megkapta a Károly-csapatkeresztet (1917), a 3. osztályú Katonai Érdemkeresztet hadidíszítménnyel és kardokkal (1917), valamint kétszer a 3. osztályú Vaskorona-rendet hadidíszítménnyel és kardokkal. A hadapród-tiszthelyettesből egy évtized alatt többszörösen kitüntetett százados lett, akinek a nevét az országos napilapok katonai rovatai révén a hátorszáiban is megismerték.

Borbély-Maczky Emil portréjának másik aspektusát az országos politikus képe adja. Gyerekkorától kezdve visolygott a közéleti szerepvállalástól, s bár apja és bátyja révén lehetséges mintákat látott maga előtt, ez még jobban a katonai pálya irányába terelte őt. 1919 végére azonban egyre nagyobb érdeklődést mutatott újdonsült lakóhelyének (Bóta) megszilárduló politikai viszonyai iránt. A Tanácsköztársaság bukása után látva, hogy egykori tisztársai és bajtársai egyre nagyobb számban jelentek meg a megszilárduló politikai rendszerben, megváltoztak jövőjével kapcsolatos tervei. Előbb az 1920-as nemzetgyűlési (Ózd), majd az 1926-os országgyűlési választás (Miskolc) alkalmával szerzett parlamenti mandátumot. Országos közéleti szerepvállalásának jelentősége azonban nem a képviselőházi tevékenységére vezethető vissza, hiszen alig-alig vett részt az üléseken, és csak nagyon ritkán szólalt fel – kevéssé releváns kérdésekben – az országgyűlésben.

Ezzel szemben a parlamenten kívüli tevékenysége már sokkal jelentősebb volt. Nagyon korán megismerkedett és barátságot kötött Gömbös Gyulával, akinek a révén a fajvédő mozgalom születésétől aktívan részt vett annak szervezési munkáiban. Ekkor került kapcsolatba a radikális jobboldali táborral, amelyben megtalálta saját helyét, és a

hasznos gondolkodású emberekkel szoros kapcsolatot alakított ki (pl. Keresztes-Fischer Ferenc, Kozma Miklós). Közben keményen dolgozott azon, hogy a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártot sikerre vigye az 1924-es időközi és 1926-os rendes választáson, ezzel párhuzamosan egyre feljebb lépett a hierarchiában is. Utóbbi voksolás eredménye – miszerint egyedülként szerzett tényleges választási küzdelemben egyértelműen fajvédő jelöltként mandátumot – jelentősen megnövelte presztízsét a mozgalom vezéralakjainak és különösen Gömbös Gyulának a szemében. Utóbbi 1926 után egyre jobban támaszkodott az egykori katonatársra és egyre inkább legfelsőbb bizalmasává fogadta Borbély-Maczkyt. Ő pedig mindvégig követte barátját és vezérét, szervezői és koordinátori tehetségét arra használta fel, hogy a bomladozó fajvédő mozgalom mögött álló korábbi ellenforradalmi egyesületeket (MOVE, ÉME) megerősítse, a régi frontharcos katonákat pedig egy új szervezetben egységesítve, stabil társadalmi háttérrel biztosíthasson Gömbösnek.

Ezen harcok éveiben tapasztalatlan képviselőből profi politikussá vált, a húszas évek végén már úgy mozgott az országos közéletben, mintha mindvégig ezzel foglalkozott volna.

Borbély-Maczky Emil portréjának harmadik és egyben leghangsúlyosabb részét a vármegye első emberének és legjelentősebb személyének vizsgálata adja. Amikor 1919-ben katonai nyugdíjaztatása után ingatlant (úrilakot és földet) vásárolt a szülői háztól bő 100 kilométerre fekvő, másik közigazgatási egységhez tartozó Bótán, alapvetően idegen környezetbe került. Alig három évvel később, 1922-től már Borsod, Gömör és Kishont vármegyék főispánjává nevezték ki, így az ismeretlen bótai úrból egyszerre az egész közigazgatás legfőbb vezetője lett. Ráadásul belépője is hatásosra sikerült. Azzal, hogy az éppen megalakuló Egységes Párt teljes vezetése (Bethlen István, Nagyatádi Szabó István, Gömbös Gyula) felvonult az installációkor, nem csak saját szervezetük egységét demonstrálták, hanem magának a főispáni beiktatásnak is nyomatékot adtak. A vármegyei közélet olyan vezetőt látott Borbély-Maczkyan, aki miatt országos hírű és magas rangú politikusok utaztak le Miskolcra.

Kezdetben a főispáni szerep is ismeretlen volt számára, emiatt erősen támaszkodott a tisztikarra, az alispánra és a főszolgabírókra. A parlamenti képviselőséggel szemben, amelyet sem első ciklusa végére, sem a második időszakban nem tudott megszokni, a vármegyei ügyek intézését már az első pillanatoktól kezdve

testhezállónak tartotta. Életében másodszor érezte azt Borbély-Maczky Emil, hogy megtalálta hivatását, amelyben tudását és tehetségét kamatoztatni tudta.

1930-ban, amikor visszatért ebbe a pozícióba már teljesen másként viselkedett és más irányítási stílust tartott kívánatosnak. Ekkorra már túl volt a fajvédő mozgalom megszervezésén, felbomlásán és reorganizációján, és többségében fontos szerepet töltött be ezen folyamatokban. Ezek után került újra a vármegye élére, miközben pontosan tisztában volt azzal, hogy az elmúlt évtizedben olyan kapcsolatokra tett szert, amelyek stabilizálták főispáni pozícióját és jelentős anyagi támogatással jártak nagy szociális projektjeinek vonatkozásában. Ez utóbbiak közül külön ki kell emelni a dél-borsodi ármentesítést és a Mezőkövesd környéki telepítési akciót, melyek növelték presztízsét és tekintélyét a vármegyei lakosság körében.

Közel másfél évtizedig állt Borsod, Gömör és Kishont (majd 1939-től csak Borsod) vármegyék élén, és munkássága kitörölhetetlen nyomokat hagyott a terület mindennapjaiban. Ebben az időszakban munkásságának elismeréséül azon települések, amelyek rohamosan fejlődtek a főispánnak köszönhetően, díszpolgárukká avatták.

Fontos adalék Borbély-Maczky Emil portréjához a második világháború alatti szerepvállalása. Főként a zsidóság gettósításában és deportálásában játszott szerepe miatt neve felkerült a háborús bűnösök listájára, így teljesen nyilvánvaló volt, hogy a háború után komoly felelősségre vonásra kerül majd sor. 1945. márciusi letartóztatása után azonban a disszertációban ismertetett körülmények között eltűnt a rendőrségi épületből, majd ismeretlen tettesek kivégezték és holttestét kidobták a miskolci Népkertben.

A megváltozó politikai és történetírói diskurzus egyértelműen negatívan viszonyult a fasiszták és németek kiszolgálójának, valamint a fajvédő mozgalom egyik vezérének tarott egykori főispánhoz. Személyét tudatosan kihagyták a helytörténeti kánonból, emlékezetének kialakulását pedig igyekeztek megakadályozni. Leginkább ez az oka annak, hogy évtizedekkel később sem vált a radikális jobboldali emlékezetpolitika emblematikus mártírjává, továbbá ezért nem is beszélhetünk Borbély-Maczky Emil életének és munkásságának utóéletéről sem. Személye és tevékenysége csupán két szűk közösségben, a családban és a faluban maradt fent.

IV. A témához kapcsolódó publikációs jegyzék

„Borbély-Maczky vitéz huszár szavazni rá azért muszáj." Vitéz Borbély-Maczky Emil országgyűlési képviselői pályafutása. In: Doktorandusz hallgatók IV. konferenciája, 2015. május 14. Szerk.: Fábián Máté. Líceum Kiadó, Eger, 2016. 59-75.

Az 1909–1910. évi elszakadási mozgalom Diósgyőr nagyközségben. In: Mozaikok a 18-20. századi magyar és egyetemes történelemből. Szerk.: Ballabás Dániel. Líceum Kiadó, Eger, 2017. 63-78.

A Maczky család Heves vármegye szolgálatában. In: RMJ60: Tanulmányok a hatvanéves Rainer M. János tiszteletére. Szerk.: Fábián Máté – Romsics Ignác. Líceum Kiadó, Eger, 2017. 41-67.

A huszadik századi magyar életrajzírás néhány historiográfiai és módszertani kérdése: Adalékok egy készülő életrajzhoz. In: ACTA UNIVERSITATIS DE CAROLO ESZTERHÁZY NOMINATAE XLV:1. Szerk.: Kiss László. Líceum Kiadó, Eger, 2018. 83-98.

Some Historiographical and Methodological Issues of 20th century Hungarian Biography Writing. Pro&Contra, 2018/1. 5-27.

Vég és kezdet. Az 1918-1919-es újratervezés Borbély-Maczky Emil karrierjében. In: Régióink története I. Szerk: Gál Máté, Péterffy Gergely, Rainer M. János. Líceum Kiadó, Eger, 2019. (megjelenés alatt)